

פורום "נשים מספרות שואה"

Women Recall the Holocaust

בשנים הראשונות לאחר תום מלחמת העולם השנייה נחקרו בשואה בעיקר מה שנחשבו כ"נושאים הגדולים": המנגנון הנאצי, יהודי הרייך, ההנהגה היהודית בשואה, המרידות במחנות ובגטאות, וכדומה. רק כעבור שנות דור החל העיסוק בנושאים חברתיים ותרבותיים שנחשבו פעם כמשניים, או שלא עלו כלל עד אז על סדר היום המחקרי. כחלק ממגמה זו, ובעידוד התנועה הפמיניסטית שנתנה את אותותיה משלהי שנות ה-60 ואילך, החלו מספר חוקרות מדיסציפלינות שונות לבחון היבטים אחדים מחיי נשים יהודיות תחת השלטון הנאצי.

מחקרים אקדמיים ראשונים בנושא החלו להתפרסם בשלהי שנות ה-70 וראשית שנות ה-80. נקודת מפנה חשובה ביחס לתחום היה הכנס "נשים שורדות את השואה" ("Women Surviving the Holocaust") שארגנו ג'ון רינגלהיים ואסתר כץ בניו יורק בשנת 1983 שהעלה את נושא האישה היהודייה בשואה לסדר היום הציבורי. שלב נוסף בהתפתחות הדיסציפלינה ניכר במהלך שנות ה-90, עם פרסום שורה של אנתולוגיות, מחקרים מדעיים, ואסופות מקורות שעסקו בנשים יהודיות תחת השלטון הנאצי. לאור המודעות הגוברת לנושא, נפתחו קורסים אקדמיים ראשונים בארץ ובחו"ל שעסקו בנשים בשואה ובהמשך, בקשו סטודנטים לתארים מתקדמים להתמחות בתחום. על פניו נראה היה כי חקר האישה בשואה הפך לדיסציפלינה מקובלת לצדם של "הנושאים הגדולים" שנחקרו מאז כינון התחום.

אלא שהדבר היה למרעית עין בלבד. בשונה ממגמות אחרות בחקר השואה שהתקבלו בברכה בקרב הקהילייה האקדמית הרחבה וטופחו על ידה, חקר האישה בשואה עורר פולמוסים והתנגדות חריפה, הן מצד החוקרים, חלקם ותיקים וידועי-שם, והן מצד דמויות ציבוריות ופובליציסטים. בשלהי שנות ה-90 אף ניטש ויכוח פומבי בין הצדדים על פני העיתונות היומית וכתבי העת המחקריים שנמשך מספר שנים. השלכותיו הורגשו היטב בחלקים נרחבים של העולם האקדמי, השפיעו על התפתחות המחקר, ולעיתים אף עיצבו את היחס המקצועי לאלה שבקשו לעסוק בתחום. כעבור מספר שנים דעך הפולמוס, אך הוא המשיך לתת מאותותיו בתחום במשך שנים נוספות. על פניו, היום נחשב הנושא של חקר נשים בשואה לנושא מחקר

מקובל, ואולם, הדי הפולמוס משנים עברו ממשיך עדיין להדהד במקומות מסוימים עד היום.

בשנת 2018 נפתח במכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר פרויקט בשם *Women Recall the Holocaust*. מטרת הפרויקט ליצור קבוצה של חוקרות מדיסציפלינות שונות אשר חקרו בעבר או חוקרות בהווה היבטים שונים של חיי נשים בשואה, ולבקש מכן לכתוב אוטוביוגרפיות מחקריות על חוויותיהן כחוקרות הנושא. החיבורים ייצאו לאור בספר בשם *We Could Have Been Them: Women* *Scholars Studying Women in the Holocaust, A Collected Volume*, בעריכת גיודי באומל-שוורץ ודליה עופר, ובהוצאת Peter Lang.

מי אנחנו?

רשימת המשתתפות

נטליה אלקסיון (טורו קולג')
 אנזה אשבך (מוזיאון ההנצחה ברבנסבריק)
 ג'ודי באומל-שוורץ (אוניברסיטת בר-אילן)
 פסקל רחל בוס (אוניברסיטת טקסס שבאוסטין)
 בתיה ברוטין (אוניברסיטת בר-אילן)
 שרון גבע (מכללת סמינר הקיבוצים ; אוניברסיטת תל-אביב)
 מירנה גולדנברג (מונטגומרי קולג', אמריטה)
 דורותה גלובקה (אוניברסיטת קינגס קולג')
 ג'נט ל' ג'קובס (אוניברסיטת קולורדו, בולדר)
 אטינה גרוסמן (קופר יוניון)
 סוניה הדג'פת' (מידל טנסי סטייט יוניברסיטי)
 שרה ר' הורוביץ (אוניברסיטת יורק)
 אסתר הרצוג (המכללה האקדמית צפת ; בית ברל – אמריטה)
 לנור ויצמן (אוניברסיטת ג'ורג' מאסון)
 לואיז וסווארי (אוניברסיטת ניו יורק)
 זואי וקסמן (אוניברסיטת אוקספורד)
 ר' רות לינדן (טרי אוב לייף – עץ החיים)
 פיליס לסנר (אוניברסיטת נורת'ווסטרן, אמריטה)
 רחל סיידל (מכון "זכרו את הנשים", ניו יורק)
 דליה עופר (האוניברסיטה העברית, אמריטה)
 אסתר פוקס (אוניברסיטת אריזונה)
 ליסה פיין (אוניברסיטת סות' בנק, לונדון)
 שרה מ' קושמן (אוניברסיטת נורת'ווסטרן)
 פדריקה ק' קלמנטי (אוניברסיטת דרום קרולינה)
 מריון קפלן (אוניברסיטת ניו יורק)
 בוזנה קרבובסקה (אוניברסיטת בריטיש קולומביה)
 ג'ון רינגלהיים (בגמלאות ממוזיאון השואה הלאומי בושינגטון)
 מליסה רפאל (אוניברסיטת גלוסטר ; מכללת ליאו בק, לונדון)
 נעמה שיק (יד ושם)